

De R.K. Kerk van Alem

door Mechtilde Meijer

We schrijven 1871. Antonius W.H. Godschalx, tot voor kort kapelaan in Boekel, is per 6 februari 1871 benoemd tot pastoor van Alem. Hij is nog wat jong voor dit ambt ".....waarschijnlijk niet zonder bijzondere bedoeling van Z.D.H" schrijft hij in zijn dagboek. Een simpel zinnetje, dat pas betekenis krijgt als we de hele pagina van die week lezen. Levenswijs is deze rijke boerenzoon uit Empel in elk geval, en nuchter. Hij begint zijn relaas met de geschiedenis van Alem in twee zinnen en verwijst dan naar de "kerkelijke geschiedenis van het bisdom door Schutjes". Godschalx zelf is volledig in het hier en nu. Zijn aandacht gaat uit naar praktische zaken, zoals de waterstanden, de toestand in het dorp en de omgeving, het welzijn van en de zielzorg voor zijn parochianen. We lezen:

"In het jaar 1871 de 6e februari tot pastoor benoemd heb ik de 11e februari possessie van de pastorie genomen, terwijl alles onder water stond, de dijken overliepen op verschillende punten tussen Empel en Gewande, op vele plaatsen de dijk met ijs bezet was. Verschillende huisjes onder Alem waren of geheel of gedeeltelijk door het ijs omver gekrooijen. Het water stond alsdan in de kelder der pastorie zo hoog dat men hetzelfde moest keren in de kelderdeur opdat de pastorie niet geheel zou onderlopen; des zondagsmorgens echter bij het ontwaken was de kwel overal doorgedrongen en stond de kerk ca. 2 voet en het huis ruim 1 voet onder water, hetwelk duurde tot ca. woensdagmiddag, wanneer het water weer genoegzaam verdwenen was in de pastorie".

"....door het ijs omver gekrooijen"

Zijn eerste werk is de kerk en de pastorie te beschermen tegen het water. Hij laat een kade aanleggen rondom huis en kerk, die aansluit op de dijk. Toch voldoet het kleine schuurkerkje niet meer. Het ligt lager dan de pastorie en ondanks de aarden wal eromheen blijft de Maas onberekenbaar in haar bewegingen. In de loop van het jaar ontwikkelt de pastoor plannen voor de bouw van een nieuwe kerk, die moet verrijzen tegenover de pastorie. Het terrein wordt opgehoogd met zand, dat door boeren uit het dorp met paard en wagen wordt gehaald op het perceel De Avond. Als een van de boeren zijn paard verliest door een ongeluk tijdens deze transporten, is het Godschalx zelf die de man schadeloos stelt.

Naar het ontwerp van een Alemse architect – Van Veggel – begint de Empelse aannemer Esser in 1872 met de bouw. De Alemse timmerman G. Schippers maakt

samen met zijn zonen o.a. het gewelf, het dak, de kerkbanken en de altaars. Het heeft een positieve invloed op de economie in het dorp, en men is maar wat blij met deze nieuwe pastoor. In juni 1874 is de kerk klaar en staat ze in de zon fier te getuigen van ondernemingsgeest en vakmanschap.

De totale bouwkosten bedragen Dfl. 34.212,31½. Een enorm bedrag voor die tijd, dat voor de helft wordt opgebracht door de bezittingen van de beide Alemse Gilden te gelde te maken. De andere helft bekostigt Godschalx uit eigen zak.

De volgende stap is de pastorie, die op dezelfde plek bijna opnieuw verrijst. Het terrein is ook hier opgehoogd en met de sloop van het oude schuurkerkje komen er bouwmaterialen vrij die weer gebruikt kunnen worden voor de pastorie. Het voorste gedeelte van de pastorie heeft exact dezelfde afmetingen als het schuurkerkje, waarvan de dakspanten nog geheel intact zijn. Die worden gebruikt voor het nieuwe dak van de pastorie. Prachtige schilderingen en religieuze spreuken in sierlijke letters blijven zo bewaard. Helaas zullen de balken en panelen ruim een eeuw later – bij een brand in 1983 - verloren gaan.

De pastorie in 2007

Het kerkorgel in 2004

In 1880 zijn er voldoende middelen om de gebroeders Gradussen uit Winssen een orgel te laten bouwen. Deze gebroeders leveren degelijk werk af; het nieuwe orgel is een sieraad voor de kerk. Het wordt aangedreven door een hefboom die op en neer bewogen dient te worden. De jongens uit de hoogste klassen van de lagere school beschouwen dit 'pompen' als een erekarweitje en vervullen bij toerbeurt deze taak. Na de tweede wereldoorlog zal het orgel elektrische aandrijving krijgen.

De tand des tijds heeft helaas ook vat op de kerk. Tegen het einde van de twintiger jaren dient er gerestaureerd te worden. De begroting bedraagt ruim Dfl. 5.000,-- maar er zijn onvoorziene kosten die ertoe leiden dat dat bedrag met ruim Dfl. 2.000,-- wordt overschreden. Voor dat geld is de kerk ook een kachel rijker, zodat de stoofjes, die sommige gelovigen op zondag meebrachten, voortaan thuis kunnen blijven. Al met al zijn er enorme verbeteringen aangebracht zowel aan de binnen- als aan de buitenkant, en kan de kerk er weer voor langere tijd tegen. Dit keer is het niet de tand des tijds maar de oorlog die herstelwerkzaamheden nodig maakt, zij het dat de kerk van Alem als één van de weinigen in de wijde omgeving gespaard blijft. De kerken met hun hoge torens,

zijn zeer bruikbare uitkijkposten voor de Duitsers, maar als ze moeten terugtrekken doen ze veel succesvolle pogingen om hun uitkijkposten te vernietigen. In Alem wordt dat door de bevrijders nog net voorkomen, als ze de Duitsers op heterdaad betrappen bij het aanbrengen van springladingen. Na de oorlog verrijzen her en der in de omgeving nieuwe kerken; het kerkbestuur van Alem prijst zich gelukkig dat ze kunnen volstaan met enig herstelwerk.

De kerk van Alem in 2006

Antonius W.H. Godschalx

De kerk is inmiddels meer dan 130 jaar oud en nog steeds een schoonheid. Met zijn prachtige silhouet is deze kerk er een waar de bewoners van Alem trots op kunnen zijn, evenals op hun bouwpastoor.

Antonius Godschalx bleef pastoor van Alem tot 1908.

DE WELPENBELOFTE

"Ik beloof met de hulp van Gods genade mijn best te zullen doen: mijn plicht te doen tegenover God, de Kerk en mijn Land; De wet van de welpenhorde te gehoorzamen; Iedereen te helpen waar ik kan; De Verkennerwet te gehoorzamen."

DE VERKENNERSBELOFTE

Op mijn erewoord beloof ik met de hulp van God's genade ernstig te zullen trachten: Mijn plicht te doen tegenover God, de Kerk en mijn Land; Iedereen te helpen waar ik kan; De Verkennerwet te gehoorzamen.